

Datum:
2020-04-20
Diarienummer:
MN-2020-1437

Yttrande

Stadskontoret

Yttrande över malmöinitiativ nr EF20190138 - Åtgärda den akuta elektrosmog-situationen **[Fyll i mottagarens diarienummer]**

Miljönämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Ett Malmöinitiativ med förslag på åtgärder mot ”den akuta elektrosmog-situationen” har inkommit och översänts till miljönämnden för behandling. Då vägledande myndigheters bedömningar och rekommendationer inte stödjer åtgärdsförslagen eller de påståenden om miljö- och hälsoeffekter som förslagen baseras på, föreslås att miljönämnden avslår de föreslagna åtgärderna.

Yttrande

Initiativet framför en oro för utbyggnaden av publik Wi-Fi (trådlösa datornätverk) samt framför allt den femte generationens standard för mobilnätet (5G). I båda fallen handlar det om radiovågor med frekvenser kring några gigahertz.

Sammanfattning av kunskapsläget

Följande är en mycket kortfattad sammanfattning av kunskapsläget när det gäller hälsoeffekter av strålning från Wi-Fi respektive 5G-nät. All information har hämtats från publikt tillgängliga källor, framförallt Strålsäkerhetsmyndigheten.

Avseende Wi-Fi så anser Strålsäkerhetsmyndigheten inte att det finns ”några strålskyddsskäl för att avstå från att använda trådlösa datornätverk”. Exponeringen är väsentligt mindre än den från en mobiltelefon då den senare hålls nära huvudet. Mätningar som Strålsäkerhetsmyndigheten har utfört i skolmiljö visar att exponeringen är mycket låg, lägre än en hundratusendel av vad som krävs för att kunna orsaka en säkerställd hälsopåverkan.

Världshälsoorganisationen (WHO), EU:s vetenskapliga kommitté (SCHEER) samt strålsäkerhetsmyndigheter i andra länder delar uppfattningen att det inte finns några vetenskapligt grundade misstankar om hälsorisker med att exponeras för radiovågor från trådlösa datornätverk.

Utbyggnaden av 5G har knappt påbörjats. Det vi vet om 5G-tekniken idag är att den tekniskt sett inte är en helt ny mobilnätsteknik utan en vidareutveckling av det som redan finns idag, det vill säga 4G. Exponeringen från 5G förväntas i medeltal bli ungefär som för tidigare generationers mobilnät. Enligt WHO är exponeringen från dagens mobilnät jämförbar med eller lägre än exponeringen från radio- och TV-sändare. De gränsvärden som finns idag gäller också för de högre frekvensband som 5G kommer använda.

Kunskapsläget i dag avseende hälsoeffekter är enligt ICNIRP, en oberoende organisation som utarbetar riktlinjer och rekommendationer om gränsvärden, att det inte finns något vetenskapligt stöd för att låga nivåer av exponering för radiofrekventa signaler i samband med mobiltelefoni eller annan trådlös kommunikation orsakar symptom. Enligt Strålsäkerhetsmyndigheten har EU:s vetenskapliga kommitté SCHEER i en rapport från 2015 fastslagit att ”det inte finns några tydliga samband mellan elektromagnetiska fält och allvarliga hälsorisker så länge gällande referensvärde respekteras”. Det finns ett undantag, men det rör inte radiovågor och bygger på ett observerat samband i epidemiologiska studier som kräver mer forskning för att det ska gå att avgöra om det handlar om ett verkligt orsakssamband. Det finns däremot vetenskapligt stöd för en förväntanseffekt, det vill säga om man förväntar sig en effekt när man känner till att man är exponerad så kan det leda till att kroppen reagerar och symptom uppstår.

Myndigheters ansvarsfördelning

Mobilnät är formellt att betrakta som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken men det krävs varken tillstånd eller anmälan. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och krav på egenkontroll gäller ändå. Myndigheter ansvarar inte för strålskyddet, det gör verksamhetsutövarna. Strålskyddsmässigt har Strålsäkerhetsmyndigheten ansvar men enligt miljöbalken är det kommunerna som ansvarar för tillsyn. Malmö stad har däremot inget mandat att stoppa införandet av 5G.

Strålsäkerhetsmyndigheten arbetar för att ta fram ett underlag för bedömning av strålskyddsrelaterade risker med tekniken för 5G. Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning och de två myndigheterna kommer gemensamt att ta fram en tillsynsvägledning för kommunerna. Malmö stads miljöförvaltning kommer att granska Strålsäkerhets- och Folkhälsomyndighetens tillsynsvägledning när den kommer och följa deras rekommendationer.

Strålsäkerhetsmyndigheten genomförde under hösten 2018 en mätning av radiovågor i Malmö. Resultatet visar att radiovågornas effekttäthet i Malmö håller sig långt under de rekommenderade gränsvärdena.

Miljönämndens bedömning

Initiativet föreslår tre åtgärder:

1. Publik Wi-Fi endast på små avgränsade områden, vilka märks ut tydligt (både området och accesspunkterna, inklusive på bussar).
2. Respektive kommun har rätt att sätta egna ambitiösa gränsvärden.
3. Mycket hårdare reglera privata aktörer (till exempel fastighetsbolag och telekomföretag).

När det gäller åtgärd 1 så har Malmö stad endast direkt rådighet över den publika Wi-Fi som kommunen äger och driver. När det gäller publik Wi-Fi som tillhandahålls av andra aktörer har miljöförvaltningen tillsynsansvaret för elektromagnetisk strålning vilket kan få till följd att åtgärder måste vidtas om en olägenhet bedöms föreligga. Idag finns inte något vetenskapligt stöd för hälsoeffekter på grund av radiovågor, och därför förordar Folkhälsomyndigheten inte generell tillsyn av basstationer och antenner för trådlös kommunikation. Eftersom Folkhälsomyndigheten är miljöförvaltningens tillsynsvägledande myndighet utgår förvaltningen ifrån deras bedömning och utför därför i dagsläget inte någon proaktiv tillsyn av publik Wi-Fi, utan agerar när enskilda klagomål inkommer.

Avseende åtgärderna 2 och 3 så kan en kommun sätta egna gränsvärden för den egna verksamheten. Det finns dock inte någon möjlighet för kommunen att besluta om lokala regler eller föreskrifter som ska gälla generellt för alla inom kommunens gränser. Tillsynsmyndigheten – i detta fall miljönämnden – kan inte heller med framgång utgå ifrån kommunspezifika bedömningar som går emot tillsynsvägledande myndighets bedömningar och referensvärden, samt gällande praxis, då krav ställs i tillsynen.

Sammanfattningsvis avslår miljönämnden de föreslagna åtgärderna då vägledande myndigheters bedömningar och rekommendationer inte stödjer åtgärdsförslagen eller de påståenden om miljö- och hälsoeffekter som förslagen baseras på.

Ordförande

.....
Simon Chrisander
.....

Nämndsekreterare

.....
Emelie Andersson
.....